



Laisvallgruvan. Vy från Nadok 1987 och 2007.

Välkommen till Arjeplog & Laisvall! 12–15 juni 2008

**TILL DIG SOM SKA PÅ
GRUVCHARTER & TILL GÄSTER!**



I DET VÄGLÖSA LANDSKAPET i Lapplands inland fann Boliden gruvaktiebolag bly och zink 1938. En stilla dalgång, Laisdalen, med fjällgårdar och renskötsel genomljöds en dag av salvor och bormaskiner. Det var mitt under brinnande världskrig. Bly var en eftertraktad vara. Gruvan i Laisvall gav arbetstillfällen och blev en smältdegel för människor från många länder. I gruvssamhället intill etablerar sig en ung befolkning. Men här fanns också helvetet: under den tidiga brytningen bortsåg man från den fruktade sjukdomen stendammslunga, silikos.

Kvinnorna hade svårt att hitta sin plats – och när de gjorde det var det ofta på männens traditionella arenor såsom jakt och fiske. Med åren blev blygruvan i Laisvall en av världens mest säkra och efter 1960-talet vittnar många om en arbetsplats med jämförelsevis få olycksfall och en stark gemenskap. 2001 lades gruvan ned.

*(Baksidestext till boken
"Laisvall – Liv & Gruva" av Maria Söderberg.)*

Gruvcharter!

Stig Danielson, konstnär
Yiping Dong, Kina
Jan Garnert, Tekniska museet
Elisabeth Wilkens
Peter Wilkens
Eva Wernlid, fotograf
Petra Dahlberg, journalist
Maryam Schönmeyr
Eva Kanger, redaktör ABC
Jan af Geijerstam, Stockholm
Annette Thörnquist, Uppsala universitet

Övriga gäster med andra
transportmedel/tider:
Maths Isacson, Uppsala
Kjersti Bosdotter, Stockholm
Anders Stendalen, Grängesberg
Tage Danielsson, Piteå (repr. IF Metall Norrbotten)
Anna Nordfjell, Stockholm
Åsa Andersson, Stockholm
Jan-Åke Fält, Stockholm
Staffan Hansson, Luleå
Helena Örnberg, Boliden Mineral

PROGRAM



Torsdag 12 juni

- 9.00 Avresa från Arlanda med Skyways, terminal 3. *
- 10.55 Ankomst.
- 11.15 c a Taxibuss från Arvidsjaur flygplats till Arjeplog, c a 1 timmes resa. *
- 12.15 Ankomst till Hotel Lyktan med inkvartering. *
- 16.00 Utflykt med lättare vandring. *
- 23.00 Midsommarnattssol från Galtispoudas topp. Vi hoppas på klart väder! *

Fredag 13 juni

- 10.00 Seminarium på Silvermuseet, *se särskilt program.* *
- 15.32 Buss till Laisvall 15:32 från busshållplats, torget (Länstrafiken). *
- 17.15 Middag på Fjällcampen, Gruvvägen 15. *
- 19.00 Filmen "Länge leve gruvan" visas för första gången. *
- 22.00 Återresa till Hotel Lyktan i Arjeplog från Fjällcampen. *
- Om ni vill stanna längre kan man göra en särskild överenskommelse med taxi i Laisvall.*

Lördag 14 juni

- 10.00 Guidad tur på Silvermuseet. *
- 13.00 Invigning av utställningen "Laisvall – Liv & gruva" i museets hörsal. *
- 18.00 Middag.

Söndag 15 juni

- 10.00 Guidad tur i Arjeplog.
- 13.00 Avresa med flygbusstaxi från Hotell Lyktan. *
- 15.10 Avresa från Arvidsjaur flygplats med Skyways. *
- 17.05 Ankomst till Arlanda.

* Detta ingår i "Gruvcharter"-priset!

På grund av vattenskada i museets hörsal kan det bli aktuellt med annan utställningslokal. Avvaktar besked (26 maj).

FOTOGRAF MARIA SÖDERBERG

PELJEVÄGEN 12 A

930 93 LAISVALL

070-35 00 555 info@mariafoto.se

www.laisvall.net

Seminarium i Arjeplog fredagen den 13 juni 2008



Minnet av Laisvallgruvan

I anslutning till invigningen av utställningen om Laisvallgruvan arrangeras ett seminarium kring industriminneshistoria. Den främsta frågeställningen handlar om vilken roll blygruvan i Laisvall kommer att få i vårt framtida medvetande.

| | |
|-----------------|--|
| Plats | Silverbuseet, Arjeplog. |
| Tid | Fredagen den 13 juni kl. 10.00–16.00 |
| Anmälan | Senast den 8 juni 2008. |
| Avgift | 200 kr. Kaffe/te/kakor ingår två gånger. Seminariet är kostnadsfritt för de som någon gång arbetat i Laisvallgruvan eller bott/bor i Laisvall. Ingen föränmälan! |
| Arrangör | Maria Söderberg i samarbete med Silverbuseet och Arena Program, Stockholm |

PROGRAM

| | |
|-------|---|
| 10.00 | Kaffe/te/kaka. <i>Bildvisning.</i> |
| 10.20 | <i>Ingela Bergman</i> , chef för Silverbuseet, inleder och berättar om Silverbuseets arbete i och utanför Arjeplog kommun. |
| 10.30 | <i>Maths Isacson</i> , professor i teknikhistoria, Uppsala universitet: När en industri läggs ned – hur minnena kan bevaras. |
| 11.00 | <i>Kjersti Bosdotter</i> , kulturhandläggare på IF Metall, Stockholm: Nedläggning av industri och dess påverkan på människor. |
| 11.20 | <i>Laisvallgruvan: Från diamantborrning i väglöst land – till en olycksdrabbad gruva, som senare utvecklades till en stabil och omtyckt arbetsplats: Folke Lestander</i> , Laisvallby, <i>Kristina Sjögren</i> , Laisvallby och <i>Claes Sundqvist</i> , Laisvall. |
| 12.00 | Lunch. |
| 13.00 | <i>Staffan Hansson</i> , professor i teknikhistoria vid Luleå tekniska universitet: Vårt industriarv och hur vi handskas med det. Perspektiv utifrån begreppet "Norrbottens teknologiska megasystem". |
| 13.30 | <i>Ingela Bergman</i> : Laisvallgruvan i det samiska fjällandskapet. |
| 14.00 | Kaffe/te/kaka. |
| 14.20 | Diskussion med de medverkande och gäster, däribland <i>Anders Stendalen</i> , tidigare ordförande för Gruvfacket och ordförande i den tidigare Arjeplogsgruppen, <i>Annette Thörnquist</i> , forskare vid Ekonomisk-historiska institutionen, Uppsala universitet (skrivit om silikosfrågan i Sverige), <i>Helena Örnberg</i> , informationschef Boliden Mineral, m fl. Avslutande ord med <i>Bengt-Urban Fransson</i> , kommunalråd i Arjeplog kommun. |
| 15.32 | <i>Buss (Länstrafiken) till Laisvall för filmvisning i det numera nedlagda Folkets hus. Avgång från torgets busshållplats.</i> |

Frågor? Ring 070-3500555 info@mariafoto.se



Länge leve gruvan!

EN FILM AV MARIA SÖDERBERG

Nu smäller det!

Fredagen den 13 juni 2008 visas filmen "Länge leve gruvan!"
för första gången. Längd 55 min.

Biljetter till första visningen kostar 150 kr inkl. mat på Fjällcampen.
Plats är gamla biografen i nedlagda Folkets Hus i Laisvall. Tid 19.00.
Filmen visas även kl. 21.00 samma kväll. Pris 60 kr.

Visningen genomförs i samarbete med Arjeplogs biograförening.

Välkommen!

Producent, manus och ibland filmare:
Maria Söderberg.
Filmfotograf och redigering: Stefan Holm
Ljud: Petra Dahlberg.
Ljusbearbetning: Mikael Brodin, Luleå.
Ljussättning: SVT, Stockholm.
Musik (specialskriven för filmen): Ted Ström.

Sponsorer och stöd till filmprojektet har varit Arjeplog kommun
(med bygdemedel), Filmpool Nord, Riksantikvarieämbetet, Argentis i Arjeplog,
Boliden Mineral AB, SIF-klubbarna i Norrbotten och Västerbotten,
Norrbottens läns landsting (Division Kultur och utbildning), IF Metall och ett
stort antal enskilda personer.

Sirel Pensaar-Miell, Filmpool Nord, fick mig att förstå filmens personliga anslag
och lockade fram berättarrösten.

Stefan Holm har varit min klippa i redigeringsarbetet.

Ett stort varmt tack till alla! Maria Söderberg 27 maj 2008



Sprängaren
Mikael Rungdahl



Filmteam vid
de två
sprängningarna
27 september
och 6 oktober
2006.



Sommaren 2006 revs
de sista byggnaderna i
gruvområdet.



Ljud Petra Dahlberg
Madeleine Johansson
Filmfotograf Stefan Holm



Dr. Kautsky demonstrerar nya blockfynd i Laisvalltrakten sommaren 1939. Fr. v. Dr Kautsky, Ing. Karlén (sittande), Dir. Falkman och Disp. Wesslau.

Foto E. Grip

KAUTSKYMALMEN —

nytt rikmalmparti i Laisvall

Laisvallgruvans malmbas har på senare tid ökat betydligt. De nya tillskotten ligger huvudsakligen omkring västra stranden av Storlaisan ungefär mitt emot samhället. Denna del av malmområdet är liksom hela Laisvallförekomsten undersökt genom systematisk diamantborrning från dagen. Ett av de nya borrhålen skär en av de bästa malmsektionerna i hela Laisvall. Detta borrhål ligger endast 300 meter från det första borrhål, som borrades här uppe och som visade en mäktig men ganska svag blymineralisering.

Det var på hösten 1938 som doktor Fritz Kautsky med sina blockletare kom till Laisvalltrakten efter en strävsam sommar i fjällranden. Vid Nolitjärn fann de det första malmblocket, och sedan kom det ena blocket efter det andra i dagen tills slutligen en nära milslång blocksvans med rika malmblock framträdde i all sin prakt. Ändan av blocksvansen låg vid stranden av Storlaisan, men här fanns inte sådana bergarter anstående som de, vilka lämnat blocken. De be-

räknades ligga mycket djupare ned men måste vara blottade mitt ute i Storlaisan. Om det fanns malm mitt ute i sjön, så fanns det ju möjligheter att den också fortsatte in under stränderna. Men för att nå den där måste man borra. Efter omfattande geologiska studier anvisade Kautsky borrhålslägen, och på vintern borrades det första hålet, som sedan följdes av många andra.

Det nya malmområdet i Laisvall bildar brytningstekniskt sett en enhet som bör ha ett eget namn. Hitills har alla malmer, som hittats av Bollidenföretaget givits namn efter de hemman eller kronoparker, på vilka de ligger eller efter närbelägna orter. Nu har emellertid ett avsteg gjorts från denna regel. Som en hyllning till doktor Fritz Kautsky för hans upptäckt av malmområdet vid Laisvall och särskilt för placeringen av det första borrhålet, som 19 år senare visade sig ha träffat randzonen av en rik malm, har denna nya malm döpts till Kautskymalmen.

E. G.

Stöd filmen – brytskiva för 100 000 kr!

Det fanns ingen organiserad insamling av föremål från gruvepoken i Laisvall. Jag var rätt så förtvivlad – det ska medges. I mitt källarförråd på Peljevägen 12 i Laisvall (där jag har arbetslokal) finns några få saker som jag samlat in. En del finns också hos mina tålmodiga föräldrar – i vår gamla lekstuga som morfar byggde en gång.

Och så var det den där brytskivan! Den satt högst upp på det s k Kautsky-schaktet på västra sidan av Laisan. Den stod färdig att skrotas på industriområdet i maj 2006. Kunde jag inte få den? Grabbarna skrattade. *Skrot?! Men Björn Johansson förstod och lovade att jag skulle få den.*

Tre veckor senare var den på väg att skäras sönder när skrotföretaget kom. Mitt misstag var att inte märka den ordentligt. Stig Erik Nyström ringde – jag stod på skolavslutningen i Stureby. Det var absolut stekhet i solen ute på gården.

”Nu har jag räddat ditt hjul!”

Puh! I sista stund avbröts ett påbörjat ingrepp. Det gick alltså inte som med ställaven sommaren innan. Nu står brytskivan intill väggen på Peljevägen 12. Säkert retar sig en och annan på detta ”skrot”. För mig är den vacker och en påminnelse om gruvdriften. Min förhoppning är att den ska bli en del av ett monument eller liknande i Arjeplog kommun. För att stödja filmprojektet (som är en stor förlustaffär) har jag satt ett pris på denna bevarandeaktion. Jag tror att detta är det enskilda största föremålet som finns kvar i bygden från gruvan. Finns det någon intresserad? Budgivningen kan börja. Lägsta utropspris är 100 000 kr.

Maria Söderberg 27 maj 2008